

Jack **London** (12. 1. 1876 San Francisco, stát California – 21. 11. 1916 Glen Ellen, Kalifornie)

Americký spisovatel a novinář.

Jack London se **narodil** jako John Chaney ve **velmi chudých poměrech** a patrně jako nemanželské dítě; jeho matka byla učitelkou hudby a otcem byl potulný astrolog, jenž od své otcovské role utekl. Matka se pak velmi brzy provdala za kupce a farmáře Johna Londona, jehož příjmení chlapec přijal (*Jack* = familiárně *John*).

Absolvoval základní školu, ale již od 10 let věku se vzdělával především **samostudiem** ve veřejné knihovně; byl celoživotním vášnivým čtenářem.

Ovšem již jako **patnáctiletý** musel Jack London pomáhat živit rodinu: pracoval především v **konzervárně**, kde ve velmi těžkých podmínkách dřel až 18 h denně. V 16 letech si za vypůjčené peníze koupil plachetnici a stal se **členem party pirátských lovců ústřic** (za noc vydělal až 180 dolarů, což se rovnalo půlročnímu výdělku v konzervárně). Již tehdy se však projevila Londonova trvalá slabost pro konzumaci alkoholu a mladík své peníze rychle rozutrácel. Poté, co se jeho loď vážně poškodila, zařadil se pro změnu mezi **pomocníky rybářské policie** stíhající ilegální rybolov. V r. 1893, kdy ve Spojených státech vypukla **hospodářská krize**, London se jako člen posádky škuneru (dvoustěžňové plachetnice) zúčastnil náročné výpravy na **lov tuleňů** až u japonských břehů. Poté se raději vrátil do továren: vynikal fyzickou zdatností, takže snadno našel práci, ačkoli počet nezaměstnaných dělníků tehdy prudce rostl. Každodenní kontakt s prohlubujícími se sociálními problémy v dělnickém prostředí jej přiměl přidat se (1894) k organizovanému **protestnímu pochodu nezaměstnaných dělníků** na americkou metropoli Washington. Akce skončila neúspěchem a London se pak protloukal americkým vnitrozemím v partě **tuláků (hoboes)**, ale zkušenost ze společného života s proletáři zničenými tvrdým světem konkurence a vykořisťování probudila v dosud velmi individualistickém mladém muži zájem o účinnou dělnickou solidaritu a o vlastní vzdělání na poli společenských věd.

Po návratu do Kalifornie dokončil **střední školu** (tehdy začal do školního časopisu psát své **první povídky**) a začal **studovat** (1896 – 1897) na později proslulé **University of California** v **Berkeley**, ale po roce ji musel kvůli nedostatku peněz opustit. Uchýlil se tedy opět k samostudiu: mezi autory, jejichž díla četl, jej obzvlášť zaujali **britský přírodovědec Charles Darwin** (objevitel přirozeného výběru jako základu vývoje živočišných druhů) a **německý filozof Karl Marx** (autor objevené kritické analýzy kapitalismu – podnikatelského základu moderního hospodářství). London byl od r. 1896 členem postupně dvou malých levicových socialistických stran, ale nakonec ze stranického života vystoupil.

V r. **1896 vypukla zlatá horečka** v oblasti kolem řek **Klondike** a **Yukon** při hranici mezi Kanadou a americkým koloniálním teritoriem Aljaškou. Nečekaně vydatné nálezy zlatých ložisek přilákaly do oblasti během tří let asi 100 tisíc lidí lačných rychlého zbohatnutí. Byl mezi nimi i Jack London; v hledání zlata nedosáhl úspěchu, ale po návratu do Kalifornie se definitivně zabydlel v profesi **novináře a spisovatele**: jako literát začal psát a publikovat **povídky** inspirované dosavadními bohatými dobrodružnými zážitky, jež sám zakusil, byl jich svědkem nebo je slyšel od jejich účastníků vyprávět.

V r. 1900 se London oženil s Bessie Maddernovou. Zdá se, že hlavní pohnutkou pro sňatek byla touha po založení rodiny; mladému páru se brzy po svatbě narodily dvě dcery, ale manželství se záhy ocitlo v krizi, neboť Londonova svobodomyšlná povaha se zcela míjela s náboženským puritánstvím jeho ženy. K rozvodu došlo r. 1904.

V r. 1902 London pobýval v Londýně, aby jako reportér zachytil korunovaci nového britského krále Edvarda VII. z pohledu obyvatel chudinské čtvrti East End: v lokalitě tehdy také bydlel a jen se utvrdil v kritickém postoji vůči panujícím společenským poměrům.

Po návratu publikoval svůj první slavný román, *Volání divočiny* (1903). Kniha okamžitě dosáhla ohromujícího úspěchu a London se rychle zařadil mezi nejvýznamnější autory dobrodružného žánru. Příběh domestikovaného psa z Kalifornie, který je ukraden a stane se tažným psem na Aljašce, kde se v něm probouzejí instinkty zděděné po divokých vlčích předcích a pomáhají mu vydobýt si vůdčí místo v tažné smečce, obstát proti krutému zacházení ze strany lidí a proměnit se ve věrného společníka statečného a čestného zálesáka, má vše, čím si Londonova tvorba dodnes podmaňuje čtenáře: **strhující dějovou linii** příběhu, **mužně úsporný**, a přitom **výstižný vypravěčský styl, dokonalou**, na vlastní kůži **prožitou znalost prostředí i charakterů** postav, oslavu **nezdolné životní energie, respekt k zákonům přírody**, jež jediné mohou být dobrým vzorem pro lidskou společnost, neokázalé **mravní poselství**. London se stal jedním ze zakladatelů **moderní realistické prózy**, zbavené novoromantického nánosu.

Od té doby London tvoří v **rychlém tempu**: prakticky **každý rok** napíše **jeden román** a většina z nich se stává **bestsellery** oceňovanými širokým okruhem čtenářů i literární kritikou po celém světě. Zároveň uveřejňuje množství **povídek**, vydávaných časopisecky i v knižních souborech. London **vystihl a využil** nástup **nových polygrafických technologií**, jež přinesly rozmach společenských časopisů, příhodných mj. pro publikování a společenské sdílení nové beletrie.

London patřil ve světovém měřítku k průkopníkům také ve způsobech, jak mediálně využít a rozhojnit svou popularitu a příjmy; vydávání jeho knih bylo spojeno s promyšlenými **promo akcemi** a London se již jako třicátník stal **světovou spisovatelskou celebritou**.

V r. 1904 byl London vyslán jako **novinářský zpravodaj** do probíhající **Rusko-japonské války** (1904 – 1905). Odvážně – a pro tehdejší žurnalistiku zcela neobvykle – pobýval také v pásmu bojových operací a zažil několik napínavých chvil včetně trojího uvěznění od Japonců.

V r. 1905 se London oženil podruhé, tentokrát s Charmian Kittredgeovou (1871 – 1955), s níž sdílel pohled na intimní, literární i cestovatelský život; podnikli spolu řadu cest, mj. plavbu námořní jachtou na Havajské ostrovy a do Austrálie. London koupil na kalifornském venkově ranč Glen Ellen a spolu s Charmian jej proměnili ve velkorysé a inspirující sídlo (London si tam postupně vybudoval osobní knihovnu o 15 tisících svazků). Zažili však také osobní tragédii, když jim brzy po narození zemřela dcera.

London jako spisovatel měl rovněž **odpůrce**: upozorňovali, že je mnohem lepší povídkář než romanopisec, že po r. 1910 psal už hlavně proto, aby pokryl své značné výdaje, objevily se výhrady vůči jeho obdivu k silným, tvrdým, nadřazeným, individualistickým povahám.

London **zemřel náhle** ve věku 40 let. Byl fyzicky velmi disponovaný, ale strádal několika špatně léčenými chorobami, pocházejícími z jeho pobytů v divočině či exotických krajích a také z alkoholismu. Trpěl bolestmi, které tlumil morfinem, jež předávkoval – patrně nešťastnou náhodou; někdejší časté spekulace o sebevraždě nejsou dnes většinou považovány za opodstatněné.

Londonův životopis napsal americký spisovatel Irving Stone (1903 – 1989): *Námořník na koni* (Sailor on Horseback; 1938). Ranč Glen Ellen s blízkým okolím je dnes atraktivní turistickou destinací (Jack London State Historic Park).

Některá díla:

Romány *Volání divočiny* (The Call of the Wild; 1903; film Spojené státy 1935: režie William A. Wellman, v hlavní lidské roli Clark Gable /John Thornton/; film Velká Británie aj. 1972: režie Ken Annakin, v hlavní roli Charlton Heston; televizní film Spojené státy 1997: v hlavní roli Rutger Hauer), **Mořský vlk** (The Sea-Wolf; 1904; uvádí se asi 10 filmových adaptací, čeští diváci měli možnost vidět tu z r. 1971: /Západní/ Německo aj., režie Wolfgang Staudte, Sergiu Nicolaescu a Alecu Croitoru,

hrají Edward Meeks /Humphrey van Weyden/, Raimund Harmstorf /kapitán Vlk Larsen/, z TV verzí je svým obsazením nejzajímavější americko-kanadská z r. 1993: hrají Christopher Reeve /Humphrey/, Charles Bronson /Larsen/), **Bílý tesák** (White Fang; 1906; román je protipólem Volání divočiny: jde tu o sblížení divokého zvířete, které je ze tří čtvrtin vlk a z jedné čtvrtiny pes, s lidmi; film Spojené státy 1991: režie Randal Kleiser, v hlavních lidských rolích Ethan Hawke a Klaus Maria Brandauer), **Železná pata** (The Iron Heel; 1908; dystopie z budoucnosti, předvídá nastolení oligarchické diktatury ve Spojených státech a některých jiných zemích a světovou válku), **Martin Eden** (1909; silné autobiografické prvky), **Bílý Den** (Burning Daylight; 1910; kniha byla několikrát zfilmována, pro českého diváka je nejzajímavější československý TV seriál ve slovenštině *Útek zo zlatej krajiny* z r. 1977, scénář Jiří Hubač, v titulní roli Bruno O'Ya, zimní aljašské exteriéry se natáčely v Nízkých Tatrách), **Tulák po hvězdách** (The Star Rover; 1915), **Jerry z ostrovů** (Jerry of the Islands; vydáno až 1917);

Povídkový soubor **Povídky rybářské hlídky** (Tales of the Fish Patrol; 1905);

Čeští vydavatelé sestavili **povídkové výbory** **Kaňon celý ze zlata a jiné povídky** (1975) a **Moře, sníh a velkoměsta** (1985); podle 3 Londonových povídek byl natočen československý film *Kaňon samé zlato* (1972; režie Zdeněk Sirový, hrají Ivan Palúch, Rudolf Hrušínský, Zdeněk Kryžánek aj.).

<http://www.bibliotrutt.eu/artman2/uploads/1/N.15-17bis.jpg>

<http://www.alamy.com/stock-photo-charlton-heston-the-call-of-the-wild-1972-30922686.html>